

Sygn. akt III PK 132/18

POSTANOWIENIE

Dnia 25 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa D. M.
przeciwko I. [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
o odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 25 czerwca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.
z dnia 5 kwietnia 2018 r., sygn. akt VI Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda D. M. na rzecz strony pozwanej 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z 5 kwietnia 2018 r. oddalił apelację skarżącego powoda D. M. od wyroku Sądu Rejonowego w G. z 14 stycznia 2016 r., który oddalił jego powództwo o odszkodowanie wniesione po rozwiązaniu umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. przeciwko I. [...] sp. z o.o. w G..

Powód wniósł skargę kasacyjną i zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając:

I. Naruszenie prawa materialnego przez: 1. Błędą wykładnię art. 52 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 1974 r., Nr 24, poz. 141 ze zm.; dalej jako k.p.) w zw. z niezastosowaniem art. 56 § 1 k.p. poprzez

przyjęcie, że art. 52 § 1 pkt 1 k.p. nie znajduje zastosowania, a więc pozwana spółka nie mogła powołać się na niego rozwiązując stosunek pracy z powodem, podczas gdy norma ta nadal znajduje zastosowanie w sytuacji prawnej D. M., albowiem jako podstawa prawna ustania stosunku pracy wskazana jest w świadectwie pracy, co może zostać wyeliminowane wyłącznie poprzez przywrócenie pracownika do pracy lub przyznanie odszkodowania, o którym mowa w art. 56 § 1 k.p.

2. błędne zastosowanie art. 8 k.p. w powiązaniu z faktami, które nie miały miejsca w realiach stanu faktycznego niniejszej sprawy, albowiem postępowanie powoda w żadnej mierze nie doprowadziło do naruszenia zasad (wartości): uczciwości, lojalności oraz uczciwego obrotu w relacji pracownik-pracodawca, w sytuacji kiedy wręczenie łapówki kontrolowanej nastąpiło wyłącznie z inspiracji pracodawcy, w oparciu o niedostateczne przesłanki i przede wszystkim nie mogło wyrządzić mu jakiegokolwiek szkody, natomiast D. M. nigdy od żadnego kontrahenta nie żądał żadnej korzyści;

3. niezastosowanie art. 2, art. 24, art. 30, art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, art. 94 pkt 10 k.p. w zw. z art. 11¹ k.p. poprzez zaniechanie zastosowania testu proporcjonalności i dokonanie rozstrzygnięcia niniejszej sprawy w oparciu o rozważenie całokształtu jej aspektów, a w szczególności niezgodności pomiędzy wartościami, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które powinny być objęte ochroną z punktu widzenia praw pracownika (powoda), ekonomicznego interesu pracodawcy (pозwanego) oraz chronionych i uznanych przez pracodawcę.

II. Naruszenie prawa procesowego to jest art. 328 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez brak ustosunkowania się przez Sąd Okręgowy w G.. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zarzutów sformułowanych przez stronę powodową na rozprawie dnia 22.03.2018 r. oraz w punktach I.1. a-j *petitum* apelacji z 11.02.2016 r., co czyni niemożliwym poddanie ocenie toku wyводу Sądu *ad quem*.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem: 1. Istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości – w zakresie zarzutu podniesionego w punkcie I.1 *petitum* skargi kasacyjnej; 2. Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona – w zakresie zarzutów

podniesionych w punktach II i I.2 *petitum* skargi kasacyjnej; 3. W sprawie występuje istotne zagadnienie prawne – w zakresie zarzutów podniesionych w punkcie I.3 *petitum* skargi kasacyjnej.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego wniosek nie został uwzględniony.

Metodycznie wniosek niewłaściwie ujmuje treść zgłoszonych podstaw przedsądu w związku (koniunkcji) z podstawami kasacyjnymi („w zakresie zarzut podniesionego...”, „w zakresie zarzutów podniesionych ...”). Podstawy kasacyjne stanowią odrębną część skargi i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu jej do rozpoznania (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Inną rolę i funkcję mają podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.). Podstawy kasacyjne nie zastępują podstaw przedsądu ani ich uzasadnienia. Oznacza to, że skarżący we wniosku powinien samodzielnie (czyli odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać podstawę przedsądu.

Powyższy mankament ujawnia się już w pierwszej podstawie przedsądu, wskazującej na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości – „w zakresie zarzutu podniesionego w punkcie I.1 *petitum* skargi kasacyjnej”. Podstawa ta nie spełnia się z następujących przyczyn. Należałoby sprecyzować, że chodzi o podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przedmiotem jej zainteresowania jest wówczas sam przepis prawa ze względu na kwalifikowaną potrzebę jego wykładni, czyli wynikającą z poważnych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tych przesłanek skarżący nie wykazuje we wniosku. W centrum uwagi stawia art. 52 § 1 pkt 1 k.p., jednak nie jest to przepis nowy w prawie pracy. Nie wymaga wykładni, nie tylko dlatego, że ma już swoje orzecznictwo i został wystarczająco omówiony w doktrynie, lecz przede wszystkim dlatego, że w tej sprawie Sąd Najwyższy wyrokiem z 15 listopada

2017 r., III PK 161/16 stwierdził już brak podstaw do jego zastosowania. Orzeczenie to wiąże zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. Oceny tej nie zmienia wskazanie we wniosku, że analiza ma obejmować „art. 52 § 1 pkt 1 k.p. w konformacji z art. 56 § 1 k.p.”. Rzecz w tym, że również wówczas nie składa się to na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż dotyczy wykładni i stosowania prawa w określonym stanie faktycznym. Sformułowana kwestia nie ma uniwersalnego charakteru, gdyż zawężenie rozważań co do stosowania art. 56 § 1 k.p. również wynika z wyroku Sądu Najwyższego. Wyraźnie wszak stwierdził, iż uchybienie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i art. 11¹ k.p. w związku z art. 94 pkt 10 k.p. nie oznacza, że powodowi należy się odszkodowanie. Jednocześnie wskazał, że ujawniony sposób zachowania powoda zmusza do rozważenia czy zasądzenie na jego rzecz odszkodowania, nie będzie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 8 k.p.). Określił tym samym, że ze względu na klauzule z art. 8 k.p. może być niedopuszczalne zasądzenie na rzecz powoda odszkodowania z art. 56 § 1 k.p. Sąd powszechny rozstrzygnął zatem spór w zakresie tak określonej podstawy orzekania. Zgłoszona podstawa przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) nie ma zatem uzasadnienia, gdyż przedmiotem jej zainteresowania jest sam przepis a nie jego zastosowanie w określonej sprawie, zwłaszcza wobec związania poprzednią wykładnią Sądu Najwyższego. Przedmiot sporu (żądanie) nie obejmuje sprostowania świadectwa pracy, lecz odszkodowanie za niezasadne rozwiązanie stosunku pracy.

Skarżący nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z tej przyczyny, że art. 328 § 2 k.p.c. nie stanowi podstawy prawnej dla zarzutu, iż *„zarzuty strony powodowej zwarte w punktach I.1. a-j petitum apelacji z 11.02.2016 r. oraz przedstawione na rozprawie dnia 22.03.2018 r. nie zostały w ogóle rozważone, nie uczyniono ich przedmiotem analizy w toku rozpoznania sprawy, a fakt ich niezawarcia w pisemnym uzasadnieniu czyni niemożliwym poddanie rozumowania Sądu II instancji jakiegokolwiek analizie”*. Rzecz w tym, że właściwy jest wówczas zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., którego brak jest w skardze. Dopiero wówczas otwierałaby się ocena czy naruszenie tej regulacji miało wpływ na wynik sprawy. Nie każde bowiem naruszenie przepisu postępowania ma wpływ na wynik sprawy. Potwierdza to wprost art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. w odniesieniu do procesowej podstawy kasacyjnej, a więc tym bardziej jest aktualny

w odniesieniu do szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż znaczenie ma dopiero aż oczywista zasadność skargi kasacyjnej (a nie sama zasadność zarzutu – art. 398¹⁴ k.p.c.). Nawet naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. nie przenosi się na wynik sprawy, gdyż uzasadnienie sporządzane jest po wydaniu wyroku. Zaskarżone orzeczenie mimo błędnego uzasadnienia może też odpowiadać prawu (art. 398¹⁴ *in fine* k.p.c.). Wykracza to ponad potrzebą argumentacji, gdyż można poprzestać na stwierdzeniu, iż jedyny wskazany we wniosku przepis prawa procesowego art. 328 § 2 k.p.c. nie został naruszony, jako że uzasadnienie wyroku przedstawia stan faktyczny i prawny. Natomiast przepis ten nie stanowi podstawy prawnej do podważania ustaleń faktycznych i ceny prawnej, bo nie taka jest jego funkcja. Pozostaje więc kwestia błędnego zastosowania art. 8 k.p. przez Sąd powszechny, przy czym w ocenie zarzutu wiążą ustalenia stanu faktycznego, na których oparto zaskarżony wyrok (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Wbrew zarzutowi wniosku Sąd powszechny zastosowanie art. 8 k.p. połączył z faktami i nie dokonał oceny „*na wysokim poziomie abstrakcji*”. Należy dostrzec, że powód nie wiedział (nie był świadomy) instrumentalnego działania pracodawcy (kontrolowanej łapówki) i z tej perspektywy jego zachowanie zostało ocenione negatywnie. To czy pracodawca działał prawidłowo zostało już ocenione przez Sąd Najwyższy. Pozostała zatem ocena zachowania powoda. Ogólny zarzut wniosku nie uzasadnia stwierdzenia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Podstawa kasacyjna nie zastępuje podstawy przedsądu.

Za istotne zagadnienie prawne, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie można uznać zagadnienia sformułowanego we wniosku – *czy poprzez zastosowanie testu proporcjonalności polegającego na ważeniu wartości istotnych dla procesu cywilnego i jego przedmiotu Sąd powszechny powinien podjąć decyzję merytoryczną w sprawie zasądzenia od pracodawcy na rzecz pracownika odszkodowania za bezprawne (nielegalne) stosowanie wobec niego czynności operacyjnych (łapówki kontrolowanej)? Jeżeli tak, to na czym test ten powinien polegać i jakie powinien mieć podstawy normatywne?*

Przy takim pytaniu skarżący jednocześnie zastrzega, że „*Odpowiedź na to pytanie musi być kategorycznie pozytywna, gdyż obecnie odchodzi się od*

subsumcyjnego na rzecz argumentacyjnego stosowania prawa (...)". Jeżeli skarżący czyni takie zastrzeżenie, to trudno o istotny problem prawny, bo wówczas rola Sądu Najwyższego nie może być redukowana tylko do aprobaty dla stanowiska skarżącego. Z drugiej strony nie można dokonywać wykładni za stronę i udzielać odpowiedzi na pytanie jakie proponowany test powinien mieć podstawy normatywne? Punktem wyjścia dla skarżącego jest art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jednak uprawniony na podstawie tej regulacji test proporcjonalności odnosi się w pierwszej kolejności do źródeł prawa o normatywnym charakterze (generalnym). Dopiero tak ocenione prawo (jako zgodne lub niezgodne) z ustawą zasadniczą może być podstawą oceny stosowania prawa w indywidualnej sprawie. Innymi słowy nie stosuje się „testu proporcjonalności” do art. 52 § 1 pkt 1 k.p. ani do art. 8 k.p. „Test proporcjonalności” sam w sobie nie jest regulacją normatywną stanowiącą podstawę orzekania w tej sprawie. Skarżący niezasadnie wprowadza do zagadnienia pojęcie czynności operacyjnej (łapówki kontrolowanej), które jest szczególnym rozwiązaniem w ustawie o Policji. Wówczas ocena regulacji wedle testu proporcjonalności, ze względu na działanie władzy państwowej może mieć swe prawne uzasadnienie. Inna sytuacja występuje w przypadku relacji prywatnej stosunku pracy. Pracodawca nie stosuje przepisów przewidzianych dla policji. Z tych przyczyn naruszenie przezeń prawa nie polega na stosowaniu tych regulacji. Co najmniej pośrednio zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy w tej sprawie w wyroku z 15 listopada 2017 r., wskazując, że przepisy art. 19a i art. 19b ustawy o Policji i art. 19 ustawy z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym nie regulują postępowania przed sądem pracy. Sąd Najwyższy nie stosował testu proporcjonalności (według art. 31 ust. 1 ustawy zasadniczej), lecz zgodził się z zarzutem skarżącego, że w tym szczególnym przypadku posłużenie się przez pracodawcę „łapówką kontrolowaną” nie daje podstaw do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i art. 94 pkt 10 w związku z art. 11¹ k.p.). Test proporcjonalności na podstawie art. 31 ust. 3 Konstytucji nie był zatem podstawą dalszego orzekania w sprawie wedle wskazań Sądu Najwyższego (art. 398²⁰ k.p.c.) i dlatego również z tej przyczyny nie jest uzasadnione budowanie istotnego zagadnienia prawnego o treści jak we wniosku.

Artykuł 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ma na uwadze istotne zagadnienie prawne występujące w sprawie, czyli zależne od przedmiotu sporu i wykładni prawa przedstawionej w tej sprawie przez Sąd Najwyższy. Nieuprawnione jest zatem również pytanie, bo niemożliwa jest jedna i wiążąca odpowiedź, zwłaszcza przy braku jednoznacznego osadzenia w regulacji prawnej, w kwestii czy poprzez zastosowanie testu proporcjonalności Sąd powszechny powinien podjąć decyzję merytoryczną w sprawie zasądzenia od pracodawcy na rzecz pracownika odszkodowania (...). Nie ma wówczas jednej miary, co też Sąd Najwyższy stwierdził w tej sprawie, zauważając, że jeżeli pracodawca narusza obowiązujące normy, to niekoniecznie usprawiedliwia to zachowania pracownika. Posłużenie się przez pracodawcę „kontrolowaną łapówką”, czy też innym mechanizmem sprawdzającym uczciwość pracownika, podlega zindywidualizowanej ocenie (...). W konkluzji Sąd Najwyższy stwierdził, że w sprawie nie doszło do wyczerpania wszystkich elementów uzasadniających rozwiązanie umowy o pracę w trybie natychmiastowym. W tym znaczeniu doszło do uchybienia art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i art. 11¹ k.p. w związku z art. 94 pkt 10 k.p. Na tle wiążącego stanowiska Sądu Najwyższego skarżący chce stosować „test proporcjonalności” do kontroli orzeczenia, które oparte jest na klauzuli generalnej z art. 8 k.p. Ujawnia się zatem dysonans, w którym rozstrzyga stosowanie art. 8 k.p. w indywidualnej sprawie. Również podstawa kasacyjna skargi odwołująca się do testu proporcjonalności dotyczy stosowania prawa w tej sprawie (art. 398³ § 1 k.p.c.), dlatego nie uzupełnia ani nie zastępuje uniwersalnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Proponowany we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania test proporcjonalności z powyższych motywów nie składa się na istotne zagadnienie prawne.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 9 ust. 1 pkt 1 i § 19 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.